

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 65

לשכת הנשיא ויצמן לשכת נתיבי השלום לשכת בנימין דה רוטשילד לשכת המדע רחובות
לשכת ראשונים לשכת מצאנו יין לשכת נס לשכת מעגלים לשכת כרמים לשכת הבה נגילה
לשכת יבנה וחבריה

תשרי תשפ"ה

העלון הדיגיטלי

אוקטובר 2025

תוכן עניינים

חלון לעלון – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה:

- פתיחה של מועדון תרבות "קול הדרום" - גלית גולוב
- לשכת נס פותחת שנה עם חניכי ההוסטל - מלכה סולומונוביץ"
- ראש השנה בלשכת מעגלים – גלית גולוב
- ערב של כוח, חברות והשראה בלשכת נס - נינה לוי
- כתבה על התנדבות קבוצתית - גלית גולוב
- ערב שיח בני ברית לשכת הנשיא ויצמן. ספטמבר 2025 – יוסי זיו

פרחי עונות - ענת קורן

תשפ"ו מפציעה – יאיר שרן

סדרת כתבות על בני העדה האתיופית - צבי תדמור

ביוגרפיה של רחמים אלעזר - גדעון אגז'ה

ביוגרפיה של טרנגו עזרא - גדעון אגז'ה

מרדכי וחיה קירשנברג, רחוב ויצמן מס 1 - צבי תדמור

יעקב ופייגה זלצר, רחוב מנוחה ונחלה 41 - 37 צבי תדמור

סיפוריה של לולה – לאה בן ישי

חלון לעלון

יוסי רזי

נשמע רעש.
הרעש המיוחד, המוקר,
הרעש המוכר הלך והתגבר,
חתך את האוויר
הלך ואפף את חלל הבית,
ותוך שנייה או שתיים
נכח במלוא עוצמתו,
כמו מסור יערות נוהם בחצר,
כמו קטר פחם דורך על הגג. ואז

הלך והתכווץ.
באיטיות.
כאילו סרב להיפרד,
לאבד את ישותו.
לבסוף התפוגג,
כמו זנב חיה מפרפר.

והוא לא בודד, הרעש.
אחריו יבואו עוד כמה וכמה שכאלה,
יגיעו לשיאייהם,
שרשרת הרים.
תזמורת מפחידה,
מרתיעה את כל העומד בדרכה.

ככה זה כשאתה גר סמוך לשמי תל נוף ו"יודע" מהרעשים את הנעשה בשדות הקרב של
דרום הארץ, של איראן, של המזרח התיכון כולו.

וכעת – פסקו הרעשים.
דממה
ימים שונים, רגועים

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

כיכר החטופים לאחר ההכרזה על ההסכם.

עוד נדע ימים טובים !

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

אירוע פתיחה של מועדון תרבות "קול הדרום"

כתבה גלית גולוב לשכת "מעגלים"

למי מגיע כל הטוב הזה ?

אירוע הפתיחה של מועדון "קול הדרום" של בני ברית, במועצה האזורית דרום, התקיים ב-14.9.2025. התלהבנו מהאולם המכובד.

אבי ארז, ס. נשיא בני ברית ויו"ר המועצה דרום, פתח את הערב בברכה והודה לצוות החשיבה שהוקם למען קידום המיזם.

אחריו ברך עמנואל (מנו) כהן, נשיא בני ברית. מנו כהן הודה לאבי ארז ואבי מלינסקי על היוזמה לארגון המקום למען חברי בני ברית בדרום.

מנו ציין שארגון בני ברית באזורנו גדל מאד. תוך שנים מועטות קפץ מספר הלשכות משלוש ל 11 לשכות המונות כ 311 חברים וסיפר על המיזמים להקים לשכות חדשות בערים נוספות.

מנו בירך על רוח ההתנדבות והפעילויות בדרום, עם עמותת אנוש, עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים, עם לקט ישראל, ועל שיתוף הפעולה למען נפגעי פעולות איבה ועוד.

חבורת הזמר בני ברית בניצוחה של הדר זלאטין שבקרוב תשתתף בברלין בהופעה מול אלף איש, הנעימה את תחילתו של הערב.

הדובדבן שבקצפת היו הצמד ליאורה ואריק במופע "שירי תשרי". ליאורה בלוך זימרה בקולה המלטף ותיבלה באנקדוטות על השירים והיוצרים. אריק לוינסון הנעים בנגינה על הקלידים ובשירה בקול עמוק ונעים.

וכמו בשיר "פתאום היה כל כך טוב":

"פתאום הכל הפך כחול"

פתאום ארמון צמח בחול

בעיני הילדים אורות קטנים

פתאום היה לי טוב כל כך" (כתבו : מיק ג'אגר וקייט ריצ'ארדס)

ואכן היה לנו כל כך טוב בערב זה ומקווים להמשך מוצלח שכזה!

לשכת נס פותחת שנה עם חניכי ההוסטל

כתבה: מלכה סולומונוביץ- נשיאת לשכת נס.

היום, 29.9.2025, נפגשנו שוב בהוסטל לאנשים על הרצף האוטיסטי בו אנו מתנדבים כלשכה, כדי לציין יחד את ראש השנה באווירה חמה ומחבקת.

פתחנו את המפגש במשחק היכרות מיוחד לראש השנה, בו כל משתתף שלף כרטיס עם שאלה כמו: "מי האדם שעשה לך טוב השנה?" – והשיב עליה.

החניכים כבר מכירים אותנו ומשתפים בסיפורים אישיים ומרגשים, מה שמחזק את הקשר בינינו.

בהמשך קיימנו שורה של הפעלות יצירתיות:

ניפחנו בלונים ועל כל אחד כתבנו יחד ברכה אישית לשנה החדשה. לכאורה משימה פשוטה, אך ניפוח בלון או כתיבה אינם משימות הקלות לכולם.

שיחקנו במשחקי מילים – ביטויים

עם המילה "ראש", אתגר יצירת מילים בנות שתי אותיות מהמילים "ראש השנה" (כמו: הר, שן, אש) וחידון.

סיימנו את המפגש בשירי ראש השנה, טבילת תפוח בדבש לצד עוגת דבש מתוקה, בתקווה לשנה טובה ומתוקה לכולנו.

כל מפגש עם החניכים דורש הכנה ותכנון, על מנת לגוון את הפעילות ולאפשר לכל אחד לבוא לידי ביטוי. האתגר רב, שכן החניכים ברמות שונות, ואנו מסייעים לכל אחד לקרוא ולכתוב בהתאם למשימות, מעודדים אותם להתבטא ומרבים בחיזוקים חיוביים.

הקשר המתמשך של לשכת נס עם ההוסטל והחניכים הוא ביטוי לערכים של נתינה, הכלה ואחריות חברתית. הפעילויות המשותפות והמפגשים לאורך השנה מעשירים ומחזקים את כולנו.

תודה גדולה מכל הלב לאילנה, חנן, ליאה, סילבי, אלי, ציפי, מוטי, יפה, אלי, מלכה ואיציק – על ההכנה, הנתינה והאכפתיות שהפכו את המפגש הזה למיוחד ומרגש.

מאחלים לכולם שנה של בריאות, ושיהיה בנו הכוח להמשיך ולתת.

ראש השנה בלשכת מעגלים

כתבה גלית גולוב

צלחות לא שברנו,

אבל הרמנו כוסית לשנה החדש,

ושרנו בקולי קולות כמו בטברנה יוונית.

במפגש שהתקיים ב-20.9.25 של לשכת "מעגלים" בני ברית

התארחנו בביתם של נורית ורוני קוברטובסקי חברינו המקסימים.

נשיאתנו, עופרה דוד, הזמינה את חווה דוראני, "חווה חוויה", להרצות בפנינו על המוסיקה היוונית, שעשתה הגירה לישראל. המוסיקה היוונית כבשה תחילה את יפו, שישבו בה יהודי סלוניקי, ובהמשך את מאזיניה הישראליים.

חווה העלתה בנו זכרונות במופעים מהעבר ואת הטרנד היווני המוסיקלי, שכבש רבים מהיוצרים ומהמבצעים הישראליים.

הזכירה את אריסטידיס, אריס סאן. את הרמבטיקו,

גם את רוזה אשכנזי, שעברה מיוון לטורקיה שרה מוסיקה של פרחים ומלנכוליה כמו השיר "איריסה" כלומר חיזרי. שביוונית נשמע לחיים חפר כמו "איריסים", שכתב לאותו הלחן.

"רעיה", ששר ישי לוי, הוא גם שיר יווני שהושר ע"י זוהר ארגוב.

ואז פרצה לחיינו גליקריה.

חיים משה שמע בארה"ב את את "אולה קלה" היווני, ועוזי חיטמן תרגם אותו לשיר "תודה". ובהמשך שר את "הקולות של פיראוס".

יהודה פוליקר במקור, לאוניד פוליקאריס, מנהיג להקת בנזין בשנות ה-80 ברח מיוונית, אך חזר אליה.

"חלון לים התיכון", האלבום "אפר ואבק" שכתב פוליקר על אביו שאיבד את משפחתו הראשונית בשואה.

מיקי גבריאלוב ואריק איינשטיין שרו את "שכשנבוא" ו"שיר השיירה".

חווה אלברשטיין גם היא, גילתה את גליקריה, וכתבה לה את השיר "רחוק רחוק".

גם שרית חדד שרה עם ניקוס ורטיס את "חוק החיים".

טריפונס ואייל גולן בשיר "פיציריקה", ציפור קטנה.

תוך כדי ההרצאה, רקדנו לצלילים היווניים והאווירה התלהטה.

נורית המארכת הנעימה לנו בנגינת אקורדיון,

וחדה לנו חידות לקראת ראש השנה. גילה קלר ואפי באומן הנעימו בשירים לכבוד השנה החדשה.

ערב של כוח, חברות והשראה בלשכת נס כתבה: נינה לוי

בתאריך 20.9.2025 נפגשנו בביתם של אסתי וביני לקבל את השנה החדשה הבאה עלינו לשלום. הנשיאה מלכה סולומונוביץ פתחה את הערב עם ציתות של נתן אלתרמן "עוד תהיה הארץ הזאת טובה" והמשיכה עם איחולים שנזכה במהרה לראות את הארץ שלנו חוזרת למסלולה הנכון, החטופים ישובו למשפחותיהם, ובשנה הבאה כולנו נשב על המרפסת

ונספור ציפורים נודדות במקום כטב"מים וטילים. בערב מיוחד ומעורר השראה צפינו בסרט "18 קילו של אהבה" המספר את סיפורו הייחודי של עמי אינקלביץ, אדם יוצא דופן, כריזמטי, מלא שמחת חיים והומור המתמודד עם מחלת ניוון שרירים. הסרט חשף בפנינו את עוצמת הרוח, החיוך והנחישות של עמי לחיות חיים מלאים ומשמעותיים על אף מגבלות הגוף.

עם סיום הסרט התקיימה שיחה מרתקת עם אסף שאול המטפל וחברו הקרוב של עמי, שליווה אותו לאורך שנים רבות ודני מנקין מפיק הסרט. שניהם ליוו את עמי במסע לארצות הברית בחיפוש אחר הרופא שהעריך כי לא יחיה מעבר לשש שנים למרות שזכה לחיות עד גיל 41. הם סיפרו על תהליך היצירה של הסרט ואת הקשר המיוחד שנרקם עם עמי.

הערב כולו היה מרגש, נוגע ללב ומכונן – ערב שהעניק לנו השראה עמוקה, הזכיר את כוחה של חברות אמיצה ואת היכולת האנושית למצוא משמעות, אהבה ותקווה גם מול אתגרים עצומים. בסיום הערב חברי הלשכה יד ביד במעגל חיברו ברכה לשנה החדשה.

תודה ענקית למארחים אסתי וביני. תודה מיוחדת למארגנות של הערב המרגש, יפה והנשיאה מלכה.

כתבה על התנדבות קבוצתית

כתבה: גלית גולוב

לתת זה גם לקבל-

וזו אינה קלישאה

נפגשנו קבוצת חברים ונשיאתנו עופרה דוד, מלשכת "מעגלים", בני ברית ראשון לציון עם חברי עמותת "שווים" סניף חולון להתנדבות ועזרה

באריזות שי לחג יחד עם מהקבוצה של האנשים העובדים במקום.

היזמה למפגש ההתנדבות מגיעה מיפה מזרחי, חברתנו ל"מעגלים", ששנים רבות מכירה ומתנדבת במקום ומוכרת לחבריה שם ולעומדת בראש המפעל, זיוית פריזט.

הצלחנו להתקרב לחלק מהעובדים שם .

ע., שהוא בחור כה אינטליגנט , שסיפר לנו על חייו בהוסטל, שבהתחלה סירב לעבוד ובעקבות תשומת הלב שהרעיפה עליו חברתנו רונית חצבני, נרתם לארוז אתנו ברצון.

פגשתי שם את נ., מכרת ילדות שלי, ברגע בו זיהתה אותי ושוחחנו קצרות, חזרה אלי שוב ושוב לספר על כל מיני אנקדוטות מחייה, כל כך התרגשתי.

כמה חשוב שיש מענה תעסוקתי ולפני הכל ומענה חברתי לאנשים מבוגרים עם צרכים מיוחדים.

זיוית מנהלת המקום, החמיאה לנו על ההספק ועל התקשורת עם החברים במקום וביקשה שנבוא שוב. אנחנו התחייבנו בשמחה וברצון.

*עמותת שווים הוקמה למתן מענה מקצועי לצורך שיקום תעסוקתי לאנשים עם מוגבלות נפשית. העמותה פועלת להכשיר, להדריך ולכוון נפגעי נפש, מתמודדי נפש, אנשים עם צרכים מיוחדים ואנשים עם בעיות נפשיות על מנת לתת להם ידע וארגז כלים למימוש הפוטנציאל התעסוקתי ובמציאת עבודה בשוק החופשי ובמסגרות המותאמות לבעלי מוגבלויות.

ערב שיח בני ברית לשכת הנשיא ויצמן. ספטמבר 2025

כתב יוסי זיו

מקצת מחברי לשכת הנשיא ויצמן הוותיקה התכנסו לעוד אחד ממפגשי רב השיח שיזמה הדרה קונפורטי. הנושא שעלה לשיחה היה "כולנו זקוקים לנחמה – התמודדות עם מציאות מאתגרת". את הדיון הנחתה בכישרון רב רינה רייטר.

אנחנו חיים בתקופה מאתגרת, רובינו מרגישים שהמדינה כמו ספינה המטלטלת בים סוער. אך גם בזמן הסערה, מילה טובה, זיכרון נעים, מבט של אהוב, נותנים את הכח להמשיך הלאה. היטיב לתאר תחושה זו יוסי שריד בשירו "איך שורדים סערה" אחד השירים בקובץ שקיבצה וערכה רינה. החברים סיפרו מחוויותיהם האישיות מה נותן להם כח ותקווה להמשיך הלאה.

שיר נוסף שדנו בו "גם בחושך" מאת טלי וויס. על חשיבות היצירה גם בתקופה שבה חשים את התקופה קשה. שני יוצרים יוסי רזי ויוסי זיו סיפרו מניסיונם האישי של כתיבה בימים

קשים כפי שאנחנו חווים בתקופה זו. החברים איחלו מזל טוב ובהצלחה לשניהם ליוסי רזי על הוצאה לאור של סיפרו "רילוקיישן" וליוסי זיו על מחזה חדש "תמרה ואיתן" שיעלה בקרוב

אירית עידן החזירה אותנו למציאות הנוכחית ושיתפה אותנו עד כמה הדאגה לחיילים ולנכדיה שבצבא משפיעה על חיי היום יום שלה.

אימרתו של הרבי מקוצק "אין דבר שלם מלב שבור" עוררה ויכוח סוער וכמיטב המסורת היהודית מגוון הדעות היה כמספר המשתתפים. למרות מגוון הדעות והשיחה הערה, הרגשנו שהמכנה המשותף לכולנו זו התיקווה. שמענו להצעתו של יורם פורת ושרנו את התיקווה. היה מעניין ומרענן לשיר את התקווה לא כהמנון טיקסי אלא כשיר תקווה כחלק ממפגש רב שיח במציאות מאתגרת בה אנחנו חיים.

סיימנו את הערב בהקראת שירו של נתן זך "כולנו זקוקים לחסד" תודה למארגנים ולמשתתפים.

פּרַחֵי עוֹנוֹת / עֵנֶת קוֹרֵן

כָּל עוֹנָה וְהַפְּרַח שָׁלָה.

הַסְתַּנְּנִית הַצְּנוּעָה
הַכָּרְכָם הָעֵנִי
וְלִפְנֵיהֶם מִתְמַר הַחֲצַב
כֵּן, זֶה הוּא
הַמְּבַשֵּׁר אֶת בּוֹא הַסֵּתוּ.

וְהוֹפֵ...
הַנְּרַקִּים הַגָּאָה עִם כְּתֵר זָהָב
כְּלִינִית אֲדָמָה עֵטוּרֵת נֶזֶר לְבָן
וְרַקְפֵת מְצִיצָה מִתַּחַת לְסֹלַע
וְזָהוּ...
הַחֲרָף כָּבֵר קָאֵן.

צְבֻעוֹנִים זְקוּפִים
חֻבְקִים פְּרָפְרִים
וְתַפְרַחַת הַשֶּׁקֶד
אֶת בּוֹא הָאֲבִיב מִבְּשֵׁרֵת.

הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת בְּמִלּוֹא חֲמַתָּה
הַשְּׁמַיִם כְּחֵלִים לִלְא עֲנָנָה
וּבִשְׂדוֹת הַמְּצַהֲיָבִים נְזַקְפוֹת חֲמִנִיּוֹת
נְדוֹת מִצַּד אֶל צַד
וְאוֹמְרוֹת:
הַקִּיץ הִגִּיעַ!

בְּקֶצֶה
בְּבֵית עוֹלָם
עַל אֲבְנֵי זְכָרוֹן
פְּזוּרִים פְּרַחִים
כָּל עוֹנוֹת הַשָּׁנָה.

22.9.2025

עֵרַב רֵאשׁ הַשָּׁנָה תַּשְׁפ"ו, תַּחֲלִילַת הַסֵּתוּ

תשפ"ו מפציעה / יאיר שרן

שנת תשפ"ה מגיעה לקצה
ופנינו נשואות קדימה בצפייה
ואנו חושבים: מה מהשנה שעברה נקח,
ומה מהשנה שתכלה לעד נשכח?

את הקללות לפח ההיסטוריה נשליך,
את ההצלחות על עטרת ראשנו נמליך.
את האקזבות עמק-עמק נטמין,
ואל מול ההשגים ראשינו בכבוד נרפין.
את הלקחים נלמד ונפנים,
ולכל מיטיבינו נודה ללא משוא פנים.

שנה חדשה באה, עגלתה עמוסה,
ובאמתחתה הגשמה לכל תקנה כמוסה,
מרפא ומזור לכל חלי, פצע ומרסה,
מנוחה ומרגוע לכל יושבי הפרסה,
וגם הצלחה לכל משקיעי הבורסה –
חמסה, חמסה, חמסה.

על חברינו ברכות מאליפות נעטיר,
ובריאות וחסן נאחל למכביר.
ולמשפחתנו נבטיח שגשוג וצמיחה,
שנה מלאת אשר והרבה שמחה.

שנה באה וכלה בשורה,
מפוס יתבה נשתה ולו במשורה.
נשכח כל צרותינו מהשנה הנגמרת,
ימתקו זכיותינו בשנה הנוצרת.
את השנה החדשה נקבל בתקנה
ברוכה הבאה תשפ"ו שלום לך תשפ"ה.

סדרת כתבות על בני העדה האתיופית.

צבי תדמור

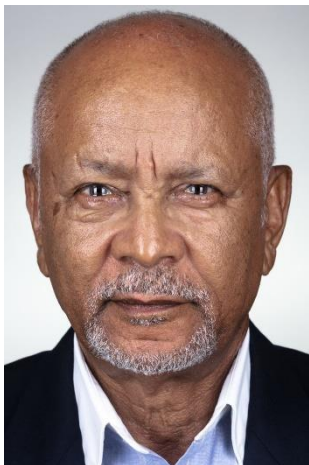
בעלון 60 פתחתי בסדרה של כתבות על בני העדה האתיופית ובעלון זה היא מסתיימת. הפעם, סיפורו של רחמים ממחיש לנו כי דרושים נחישות וכושר מנהיגות כדי להצליח ולהגיע להישגים. סיפורה של טרנגו מלמד על אישה מוכשרת שלא מרימה ידיים ובתושייה שניחנה מגשימב את רצונה להגיע לארץ ישראל. גדעון אגז'ה כתב על קורות מסעם והציג את דמותם בתערוכת צילומיו. "תסתכלו בעיניים של האנשים האלה שחלמו על ירושלים ועשו מסע ארוך וקשה כדי להגיע לישראל. זהו סיפורם של שומרי הגחלת, הגיבורים של הקהילה" וגדעון מבקש מאיתנו לזכור אותם.

גדעון ערך שיחות ארוכות עם המצולמים, בהן סיפרו לו את סיפורם האישי והקולקטיבי, סיפרו על תלאות הדרך הקשה והמסוכנת מאתיופיה, כאשר מבטם לירושלים. עבור גדעון, סדרת הצילומים הן מסע מרפא במהלכן למד על עצמו ועל שורשיו.

גדעון אמן יוצר, נמנה על חברי עמותת אמני רחובות ומציג עבודותיו בתערוכות ומרצה על העדה האתיופית. פעילותו ראויה להערכה.

רחמים אלעזר

גדעון אגז'ה

רחמים אלעזר הוא שדרן רדיו, פעיל בולט של מאבקי ביתא ישראל וחלק בלתי נפרד מהפסיפס שמרכיב את זהותה. הוא נולד בשנת 1955 בכפר באזור סקלט שבמחוז בגמדר שבאתיופיה, בן אמצעי מתוך 11 אחים. אמו הייתה עקרת בית שעבדה קשה ואביו אלצ'נה, עסק בחקלאות, נפחות, נגרות ותיקון רובים. רחמים עצמו עזר למשפחה ברעיית צאן. בגיל 9 נשלח לגור עם דודיו באמבובר בעקבות אופיו המרדני, שם למד בבית הספר היהודי והפך לתלמיד מצטיין. הוא סיים את לימודיו תוך 3 שנים בלבד, משם המשיך רחמים לבית ספר הממשלתי בעיר גונדר.

בהיותו בן 13, שכר דירה עם חבריו היהודים בגונדר. יום אחד נתקל ב-3 ישראלים בעיר, ביניהם מייסד עיתון "מעריב"- שלום

רוזנפלד, עובד גלי צה"ל- ארנולד שרמן וגבר נוסף שעבד באל-על. רחמים זיהה את היהודים ועקב אחריהם לבית המלון. הוא פנה אליהם בברכת "בוקר טוב" וכשהביטו בו המומים, ביקש מהם לקחת אותו איתם לירושלים. הישראלים נאלצו לסרב לבקשתו אך רחמים לא ויתר. שלום רוזנפלד וארנולד שרמן הבטיחו לעמוד איתו בקשר ונתנו לו כרטיס ביקור לפני שחזרו לארצם.

כעבור 6 חודשים החלו שרמן ורוזנפלד מתכתבים עם הצעיר. במכתבים בדקו כיצד יוכלו לעזור לרחמים לעלות ארצה. משפחתו שניסתה לסייע לו לעלות לארץ, נאלצה למכור חלק מרכושה על מנת לשחד פקידי רשות אתיופים שסירבו לתת לרחמים מלגת לימודים שניתנה לרוב לבני 21 בלבד באותה עת. רחמים נסע לאדיס אבבה והשיג את הדרכון - ומשם המשיך לשגרירות ישראל. 10 ימים לאחר מכן הגשים את חלום ילדותו.

בספטמבר 1972 עלה לישראל וסיפורו קיבל תשומת לב עיתונאית. רחמים נשלח להתחנך בכפר הנוער "אלוני יצחק" ובסיומם גויס לצבא כעתודאי. למשך שנתיים רחמים הסתובב עם תעודת סטודנט ולא סבל מהצקות. הוא מודה שהיה בר מזל כי היה מוגן, היה לו על מי לסמוך ואף זכה לרכוש השכלה אך רוב בני עדתו לא זכו לאותה הגנה. רוב היהודים האתיופים שניסו לעלות לארץ נתקלו בקשיים, הן מצד הממסד שלא שש להכיר בהם כיהודים והן מצד מדינת מוצאם שלא ששה לשחררם. ב-1974 חל ניתוק דיפלומטי בין מדינת ישראל לאתיופיה, מה שגרם לעוד עיכוב בעלייה.

בין 1977 – 1979 הייתה בצורת באתיופיה ויהודים לא יכלו לצאת. הפתרון הזמני היה הוצאת חוזי עבודה עם יהודים שגרים בצרפת, אנגליה, קנדה וארה"ב. היהודים בגולה עזרו ליהודים האתיופים להגיע משם לישראל. הדרך השנייה הייתה על ידי ויזת סטודנט, טקטיקה שרבים השתמשו בה מחוסר אונים, רחמים אלעזר ביניהם.

אלא שבשלהי שנות ה-70 משרד הפנים הוציא צווי גירוש לסטודנטים האתיופים שחיו בארץ, ורחמים הבין כי עליו לעשות מעשה. הוא ופעילים נוספים נפגשו עם חזי עובדיה ויהודים מכפר בתיה שלא חזרו לאתיופיה וכך נוסדה לראשונה "התאחדות יהודי אתיופיה בישראל". תפקידו של רחמים התרכז בגיוס תומכים מחו"ל - מאמריקה, דרום אמריקה, אוסטרליה, וכל אירופה למעט סין.

בסוכנות היהודית רחמים נקרא "סדין אדום", הוא היה זוכה לטלפונים מאיימים מאנשים בכירים, ביניהם אח של הרב לאו שהיה מאיים עליו בטלפון לחזור לארץ ולזכור, כי יש לו משפחה בישראל. בארגונים היהודים הממוסדים בארצות הברית לא ראו בעין יפה את הביקורת החדה של רחמים בעניין האתיופי ואף קיבלו את מדיניות ישראל שטענה, כי היא עושה את כל הניתן על מנת לשחרר את יהודי אתיופיה. אפקט זה הצית את ניצני חוסר אמון בין הממסד הישראלי ליהודי אתיופיה שקיים עד היום.

משנת 1975 חוק השבות בישראל חל על יהודי אתיופיה בעזרת הפסיקה של הרב עובדיה יוסף, וכך היה אפשר להביא את יהודי אתיופיה כעולים חדשים (יחד עם הפסיקה לגיור לחומר). בשנת 1977 חלה העלייה הרשמית הראשונה בהיסטוריה של יהודי אתיופיה, בעקבות הסכם בין המדינות. יהודים תמורת חלקי חילוף. בחודש אוגוסט ובדצמבר עלו שתי קבוצות גדולות של יהודי אתיופיה.

אחד הדברים שרחמים גאה בהם הוא הקמת שידור רדיו באמהרית בשנות ה-80, הוא נהל אותו במשך 29 שנים, כדי לתת שירות לעדה. הוא הרגיש בר מזל למרות כל הקשיים בדרך, שהיה יכול לפעול כדי לסיים את הגלות הארוכה של בני העדה שלו. הוא תמיד היה מאושר במה שיש לו וכל מה שהתווסף היה ברכה מבחינתו. המסר של רחמים לדור הצעיר הוא להבין, כי לא כל דבר מובן מאליו. להשקיע במטרה. להבין שאנו המדינה. להבין שזו שעת מבחן. הדור הזה צריך לשאת את הלפיד ולהעביר את השרביט הלאה.

טרנגו עזרא

גדעון אגז'ה

טרנגו שהגיעה מבית אמיד החלה את לימודיה בבית הספר באמבובר בגיל 9 ושם הכירה את בעלה, גשאי (אטנפו) טואבה שנולד וגדל בסרמלה. לאחר 6 שנים התחתנו והוא מצא עבודה כסולל כבישים דרך אורט מטעם הסוכנות היהודית. שנה לאחר מכן ילדה טרנגו את בתם הבכורה אלמז. בעלה יצא אל המסע לישראל, אחד מניסיונותיו הרבים היה דרך מטמה אליו יצא עם הקבוצה הראשונה, כעבור שבועיים הצטרפה אליו טרנגו עם קבוצת צעירים אחרת כשבתה על גבה.

טרנגו החלה את המסע יחד עם קבוצה שמנתה 25 איש, מתוכם 8 נשים בלבד. הם לנו בגונדר לילה אחד ואחר כך נדדו בין מחוזות צ'ילגה, סרבה ועוד עד להגעה לגבול בנחל גוונג. באישון לילה, החלו חוצים את הגשר של נחל גוונג

בצפון אתיופיה לעבר מטמה. הנשים התארחו אצל אישה שהציעה את ביתה ואילו חלק מהגברים בקבוצה שהתקשו בחציית הגשר, ישנו ליד משאית שמצאו בקרבת מקום וחלק חצו את הגשר. למחרת בבוקר, גילתה טרנגו והנשים שהיו עמה כי הגברים בקבוצה נטשו את הנשים לכן הן המשיכו בגפן.

בהמשך הם נתפסו ע"י השלטונות במקום הקרוי שהאדי כי באותה עת היה איסור לעזוב את המדינה משום שהעזיבה נתפסה כבגידה במולדת. בשהאדי הייתה תחנת משטרה אליה הוכנסה הקבוצה, שם נעצרה טרנגו למשך 16 ימים יחד עם בתה. בתקופה הזו התירו לה להתקלח פעמיים בלבד ולאחר מכן הועברה לתחנת משטרה בגונדר. "המקום היה מסריח עם היגינה ירודה, אכלתי לחם ליום ולא התקלחתי במשך שבועיים", היא אומרת. אחרי 17 ימים הועברה טרנגו לכלא גדול נוסף בשם בהטה (BAHATA), שהיה מחולק לגברים ונשים ושם המצב היה גרוע יותר.

בבית הכלא חיו 88 אסירים של ביתא ישראל. "בכל יום ראשון הייתי רואה את בעלי בליווי משטרה. בכל פעם היו לוקחים את האנשים מחוץ לכלא ושמים אותם בנפרד כדי שלא יתאמו גרסאות ביניהם". טרנגו מתארת כי הוכנסה לחדר חשוך עם מנורה אחת, ושם נקשרה תלויה מהידיים והרגליים, "כמו שתולים כבש לגריל", היא אומרת. "היו מרביצים לי עם מקל 4-5 פעמים עד שדיממתי ואיבדתי תחושה. אחרי זה, זרקו אותי על הרצפה והכריחו אותי ללכת על אבני פסיפס. שיחררו כלב שירדוף אחרי בחצר. בכל יום אותו עיני ומי שהיה מוציא הגה מהפה היו מכניסים לו סמרטוט ספוג בדם. האסירים היו עוזרים אחד לשני אחרי כל העינויים ומנקים אחד לשני את הדם מהרגליים". לדבריה, למרות האלימות הקשה, המשטר הוציא להורג רק את מתנגדי הממשל, שהשתייכו למפלגת 'EPRP' (המפלגה העממית-מהפכנית האתיופית).

באחד ימים, כולם התייצבו במשרדו של סרן מלקו טפרה והם חתמו על הטפסים וקיבלו את תעודת השחרור. טרנגו חזרה ללימודים באמבובר. היא נכנסה להיריון שני וכאשר הייתה בחודש ה-8 להריונה, בעלה החליט להתחיל את המסע בלעדיה מבלי לשתף אותה. היא הודיעה למשפחתה כי בעלה יצא בניסיון לעלות לישראל והיא לבדה. לאחר מכן משפחתה

לקחה אותה לכפר אייבה אייסוס וכשכרעה ללדת נשאו אותה לבית חולים צ'צ'לה שבמחוז גונדר ושם ילדה בן בשם באוקטו (דרור), זכרו לברכה. במשך 3.5 שנים נשארה אצל הוריה. "בעלי שלח לי מכתב ובו הודיע לי שהגיע לארץ. הוא שלח גם כסף ובגדים לילדים. הוריי טסו מגונדר לאדיס אבבה ולאחר 10 ימים הם כבר היו בארץ. אני נשארתי מאחור עם שני ילדים".

טרנגו נשארה באדיס כחצי שנה. היא מילאה טופס בו כתבה שהיא מעוניינת להגר לארה"ב לצורך עבודה, בקשתה אושרה, אולם נאמר לה כי עליה להשאיר את ילדיה באתיופיה. "מייד עלה רעיון במוחי ואמרתי להם שבעלי נפטר כי ידעתי שלא יתנו לי לקחת את ילדיי ולא יכולתי לדמיין את הפרידה מהם..". כאשר שמעו זאת הודיעו לי שעליי להצהיר על כך ולפרסם בעיתונות ולהמתין 14 יום, בתום שבועיים אושר לי לקחת את ילדיי.

היא הגיעה ליוון ללילה אחד ושם בשגרירות ישראל קיבלה ויזה ונחתה בישראל. הוריה גרו בכפר סבא והיא הגיעה לבדה עם שני ילדים חצי שנה אחריהם. טרנגו עלתה בשנת 1985 ומוכרת היום כאסירת ציון, לאחר מאבק עיקש שנמשך 15 שנים, בסיוע בתה אלמז.

מרדכי וחיה קירשנברג – רחוב ויצמן מס 1

צבי תדמור

מרדכי וחיה קירשנברג היו שכניי. הם גרו בית "וישנבסקי ברודסקי" ברחוב ויצמן מס' 1 ברחובות. מרדכי קירשנברג היה ציוני, איש אמיד, גר בוורשה בפולין, והיה ידוע ברוחב ליבו. בצעירותו למד לימודי קודש בחדר ואחר כך בישיבה, ואת חינוכו השלים בעזרת מורים פרטיים. חיה (הלה) ומרדכי הכירו בתחילת מלחמת העולם הראשונה כששניהם היו בני עשרים (בקירוב). כדי להתחתן מרדכי "גנב" את קו החזית שהפריד בין מזרח למערב פולין. אחרי נישואיו ובהשפעת אחיו אריה, מרדכי "השתחרר" מהדת אבל המשיך לכבד את המסורת. כל חייו למד גמרא בחוג ידידים שהתאסף בשבתות, והיה פעיל וער עד גיל מבוגר מאד. כבר בצעירותו מרדכי שלט בעברית ועקב מקרוב אחרי הספרות העברית העשירה שנכתבה בוורשה (כל כרכי כתב העת הספרותי "התקופה" נמצאו בספרייתו שנשלחה ארצה עם עליית המשפחה). לפני עלייתו שכר מורה שלימד עברית את חיה אשתו כדי לקיים בביתם בארץ את הציווי "עברי דבר עברית". כאשר עלה ארצה העביר לביאליק טיוטות למחזה "צור וירושלים" שחיבר ידיו הסופר מ. שוהם, על מנת שיובאו לדפוס בהוצאת "דביר" שהמשורר ח. נ. ביאליק עמד בראשה. מרדכי כיבד את ביאליק כל שנה בתיבת הפרי הראשונה שנקטפה מפרדסו. הידידות עם ביאליק נמשכה עד פטירתו של המשורר.

לפני עלותו לארץ ישראל, היה בבעלות מרדכי ואחיו אריה בנק שסניפיו היו בוורשה ובדנציג. כבעל הון וציוני מסור, נהג מרדכי להעניק תרומות לקרן קיימת, לרכישת קרקעות בארץ ישראל שתהיינה אחוזת עולם לעם ישראל. בנוסף, תרם לנטיעת יער הרצל ב- כ' תמוז 1918, ומספר תרומות ב- 1919.

ב- 1924 מרדכי נפגש עם אנשי הון, בנקאים, ויזמים מניו יורק, מוורשה וליטא, שהחליטו על הקמת חברה בארץ ישראל שמטרתה לקנות קרקעות בארץ ישראל לבניית ישובים יהודיים. באותה שנה החברה קנתה קרוב לאלף מגרשי בנין על הכרמל ובסביבות העיר חיפה, בתיווך הסוכנות האמריקנית הא"י לעסקי קרקעות. בישיבה הראשונה של הנהלתם החליטו להקים מועצה משותפת מב"כ כל השכונות היהודיות בחיפה, מתנועת התעשייה, שחבריה היו תיירים ועולים החדשים, שהקימו ארבעה בתי חרושת. אחד מבתי החרושת היה לאריגה ולתעשיית גרבים של קבוצת משקיעים מעולי העיר לודז'.

ב- 1925 מרדכי עלה ארצה מפולין עם אשתו ושני ילדיהם שרה וישראל, ושלח גם את ספריתו העשירה. אחרי עלייתו של מרדכי ארצה, התפרסמו בעיתונות היומית מקצת פעולותיו למען הציבור כגון, כספים שנתן כדי להעמיד הלוואות לחברי קופת מלווה של עובדי מועצת הפועלים נס ציונה.

ב- 1926 יחד עם קרובי משפחתו מרים וישראל רוזנבאום (הוריה של אשת החינוך דבורה רן, לימים מנהלת ביה"ס העממי ע"ש סמילנסקי ברחובות) קנה מרדכי מעובד ומיכל אייזנברג 69 דונם מאדמת "גאולה" עם הנטיעות שעליהן (כיום בפארק המדע ליד מסילת הרכבת ברחובות).

מרדכי וישראל לקחו הלוואות כדי לממן בניית בית האריזה, וחפירת הבאר. בתמורתן שיעבדו את הנכסים ומגרש בן 2.7 דונם ברחוב אייזנברג ועליו בניין בן 2 קומות. אחרי שנים ספורות גילו מרדכי וישראל, כי עצי הפרדס חדלו להתפתח, כך כל השקעתם ירדה לטמיון. התברר, כי השורשים הגיעו לעומק שבו הייתה שכבת חלוקי נחל שלא ידעו על קיומה והשניים נאלצו למכור את האדמה ואת הנכסים ששיעבדו כדי להחזיר את חובותיהם.

ב- 1931 רכשו זאב קירשנברג (אחיו של מרדכי), ושני שותפים פרדס צעיר בשטח של 240 דונם ליד בית חנן. מרדכי נשכר לנהל את הפרדס כבא-כוח הבעלים. כבר באותה שנה, עצי האשכוליות החלו לתת פרי, ולפי מצב העצים קיוו ליבול יפה בשנה הבאה גם של עצי תפוחי הזהב. על יד הכניסה לפרדס נשתלה גינת פרחים, ועל ידה נבנה בית בן שתי קומות, ששמש משרד ודירה לפועלים היושבים בפרדס שכלם היו יהודים (עבודה עברית). עיתונאי "הארץ" תיאר את התרשמותו: "... ובהעיף מבט על כל הסביבה הנטועה אלפים עצים, על הבתים המלבינים ממושב בית חנן ועל הבניינים הגדולים מגן רוה – אתה נזכר מה היה המקום הזה רק לפני שלוש שנים, קודם שיד יהודים נגעה בו. הלא כל הסביבה הייתה מדבר שממה, רגל אדם לא דרכה בו מלבד חודש אחד בשנה בעונת נבי רובין" [כאשר מוסלמים נהגו לעלות לקבר נבי רובין בסוף הקיץ כי על פי אמונתם זה מקום קברו של ראובן בן יעקב].

בשנת 1937 החליף האגרונום זאב אלבלינגר (אביו של המשורר והסופר דן אלמגור ואחיינו של אריה קירשנברג) את מרדכי בניהול הפרדס.

ב- 1932 התקיימה ברחובות האספה הכללית הראשונה של "החברה ההדדית לתוצרת פרי הדר". בין האנשים שנבחרו למועצה היו משה סמילנסקי, טוביה מילר ומרדכי קירשנברג.

ב- 1933 נוסדה חברת פרדסנים קואופרטיבית חדשה בשם "אדיר" בתל אביב. בין מייסדי החברה נמנה מרדכי קירשנברג. המנהל הראשי של החברה היה ישראל רוקח. חב' "אדיר" ואגודת "פירות א"י" יסדו את הסינדיקט ל"תפוז" יפו בע"מ כדי לשמש מכשיר למכירת פירות של שני הקואופרטיבים הנ"ל.

בנוסף לפעילותו בענף ההדרים מרדכי הקדיש זמן לפעילות ציבורית. ב- 1931 מרדכי נבחר לחבר הנהלה של מועדון הטניס ברחובות. ב- 1932 מרדכי נבחר לוועד של אגודת "אמוני הלשון העברית" בסניף רחובות בסיום האספה לייסודה של האגודה בביתו של טוביה מילר ברחובות תפקידה של האגודה היה לסייע לוועד הלשון בפעולתו לתקנת לשון הדיבור. הוועד החל בעבודתו וקבע תכנית פעולה במושבה.

ב- 1934 התקיימה ברחובות אספה מייסדת של אגודת "שוחרי האוניברסיטה העברית" בה הוקם הסניף הראשון במושבות בהשתתפות חברי הנשיאות: ח.ג. ביאליק, השופט גד פרומקין, עורך הדין בר שירה. לוועד האגודה נבחרו מ. סמילנסקי, טוביה מילר, ואחרים ומרדכי נמנה איתם.

באותה שנה נוסד ועד פעולה ל"קרן היסוד המגבית המאוחדת לישראל" [מוסד כספי מרכזי לפעולותיה של ההסתדרות הציונית בארץ ישראל] לאיסוף תרומות לבניין הארץ. בישיבה הראשונה של "אספת עם" ברחובות הוחלט על פתיחת מגבית של כספים ורוב התושבים ברחובות התחייבו לתרום ונגבה סכום ניכר במזומנים, לוועד הפעולה ברחובות נבחרו: ד"ר אופנהיים, ד"ר מרשוב, וו. א. מילצן, מרדכי קירשנברג ושניים נוספים.

בשנת 1934 שכרו מרדכי וחיה קירשנברג דירה בת שלשה חדרים בבניין שנבנה ברחוב ויצמן 1. כשנהרג ישראל סמילנסקי חתנם [אחיו הבכור של הסופר ס. יזהר] בתאונת דרכים ב 1942 שרה בתם עם בנה התינוק עברה לגור איתם.

מרדכי עבד שנים רבות כמנהל כספים ומנהל מחלקת המכירות של חברת יפאורה למיצים, חברה שנוסדה ברחובות ב- 1931 במתחם היקב שבנו כורמי רחובות ב- 1907.

חיה רעייתו נפטרה בגיל 72 באפריל 1979 ונקברה בבית העלמין ברחובות. בשנת 1991 מרדכי עבר עם בנו לדיור מוגן בנווה עמית, המשיך בפעילותו ההתנדבותית, תרם מניסיונו ועזר בניהול החשבונות של המוסד. מרדכי נפטר בגיל 100 ביוני 1996 ונקבר ליד חיה אשתו.

בית "וישנבסקי ברודסקי" רחוב ויצמן מס' 1 רחובות

יעקב ופייגה זלצר – רחוב מנוחה ונחלה 37 - 41

צבי תדמור

משפחת זלצר חיה בכפר ליד העיר קלצק בבלארוס. ר' יעקב זלמן זלצר היה תלמיד חכם ופרנסת המשפחה הייתה מוטלת בעיקר על כתפיה של פייגה אשתו. הם שכרו אחוזה מפריץ פולני על יד יער גדול. באזור היה שרות מרכבות סוסים להובלת הדואר, כי מסילת רכבת טרם הייתה. המשפחה גרה במקום בו הייתה החניה להחלפת הסוסים. משק האחוזה היה מורכב מפלחה, גן ירק, רפת של 15 פרות חולבות ותעשיית חמאה וגבינה. על כל העבודות במשק ניצחה פייגה אם המשפחה. בעלה יעקב עזר לה, למרות שלא היה מצוי בענייני המשק. גם הבת חמדה המתבגרת הושיטה עזרה. באותם ימים, הבן דוד למד בישיבה בעיר הסמוכה קלצק. רוב העבודה בזריעת התבואה והחציר, בקציר ודיש ובין בעבודה בגן הירק, נעשתה ע"י גויים מאחד הכפרים. פייגה, בעלת הבית, עבדה עם הפועלים בצוותא.

חיה, הבת הצעירה למדה את הא-ב וצרוף ראשון של אותיות מאחותה. בהיותה קטנה היה בבית "מלמד" בשבילה ובשביל אחיה. בעזרתו רכשה את השכלתה היהודית והלאומית.

מאוחר יותר חיה בת העשרה למדה ב"חדר" בעיר קלצק בה גרה דודתה. לימודיה היו בעברית וגם מה שלא נלמד בעברית, היה מכוון לעליה לארץ ישראל. חלומותיה על הארץ, היו מתוך ציורי התורה והתנ"ך. חמדה אחותה שהייתה אז בת 15 – 16 הצליחה לעורר את הדוד ניסן קנטרוביץ (סימה אשתו של ניסן הייתה אחותה של פייגה) שעלה ארצה והתיישב ברחובות ב-

1890, לחליפת מכתבים קבועה ומעניינת. סיפוריו של הדוד על אלפי הגפנים שניטעו בכרמי המושבה רחובות הלהיבו את הדמיון של בני משפחת זלצר למעט של האב יעקב. הוא התנגד לעליה לארץ ישראל. לא היה לו הכוח לשינוי הווי החיים. לעומתו פייגה שהייתה מלאת מרץ ויוזמה, וחקלאית מילדותה, שאפה לרכוש חלקת אדמה בארץ ישראל, במקום לעבוד את האדמה שחכרה מהפולני. לאורך שנים התנהלו וויכוחים קשים בין פייגה ובעלה יעקב. את הכף הכריעה לבסוף טלגרמה מהדוד ניסן על הזדמנות לקנות כרם ברחובות בן 30 דונם במחיר נמוך. הדוד ביקש מפייגה לשלוח לו טלגרפית 100 רובל. הכסף נשלח ומשפחת זלצר נעשתה לבעלת נחלה בארץ ישראל.

עתה היה צריך לדאוג להוצאות הדרך למשפחה, לסידור ראשון בארץ ולהשקעות בכרם שרכשו ושהוזנח ע"י בעליו הקודמים. שיקום הכרם נעשה מוחשי רק בבואם לארץ. בינתיים לא היו מהכרם כל הכנסות. רק מחצית המשפחה עלתה לארץ לרחובות ב-1902. האב יעקב, חמדה וחייה.

פייגה והבן דוד, נשארו להחזיק את המשק ולשלוח ארצה את הרווחים. ר' יעקב עסק בעבודות שונות במושבה. השגיח על עדרי בקר, על חפירת הבאר של הפרדס הראשון ברחובות, החזיק זוג סוסים בשותפות עם אחד האיכרים, גם חקר אדמה וזרע ירקות וחיטה. אולם ברכה רבה לא ראה בעמלו.

שנתיים ישבו פייגה והבן דוד לבדם במשק ברוסיה. היו אלה שנים ברוכות ובסופן מכרו את הרכוש והגיעו לרחובות ב-1904. בבואה, פייגה התקוממה נגד הנוהג במושבות אז, שהנשים אינן משתתפות בעבודת השדה, ובכרמים עובדים ערבים, והיא יצאה עם שתי בנותיה לטפל בכרם. עבודה ואמצעים רבים השקיעה בשיקום הכרם, אך בגלל מצבו הירוד וקשיים בשיווק היין הייתה הכנסה דלה מאוד.

פייגה החלה לדאוג לבניית בית למשפחתה. המקום לכך נמצא על גבעה שנחשבה אז מרוחקת, צופה אל גבעת בית הכנסת, שגם בבנייתו הוחל באותה שנה. בהדרכתו של אחיה ניסן קנטרוביץ, שאף הניח את האבנים הראשונות, עסקו פייגה ודוד בבנייה. דוד החזיק באמת הבניין הבנות, חיה וחמדה הגישו את האבנים והסיד. בחג סוכות כוסתה פינה של הבניין בסכך, והם עברו לגור בו. המשך הבנייה – גג, טיח, וחלונות נעשו כשהם גרים בביתם. באותם ימים שרצו בבית נחשים ועקרבים.

בניית הבית כילתה את שארית האמצעים הדלים שהיו בידם. מצבם היה קשה עוד יותר מכיוון שהכרם הכזיב. יעקב, עבד כעגלון בדיליז'נסים הנוסעים מרחובות ליפו ופייגה חיפשה דרכים לפרנס את המשפחה. כמו ידיה טחנה שעורה לגריסים, באבני ריחים, ונסעה למכור את הגריסים לבתי חולים בסביבה. אחר כך הפכה את הבית ל"בית אוכל" ומקום לאפיית לחם. בפרוטות סיפקה צלחת מרק, לחם ומקום לינה לפועלים הבוודדים שבאו לעבוד במושבה. כך נמצאו גם לבני המשפחה צלחת מרק ולחם.

הבית היה מקום מפגש לפועלי העלייה השנייה, בו מצאו קורת גג, מנוחה, ואף טיפול מינימלי בעת מחלה. כאן נמצאו כל אנשיה המרכזיים: א.ד. גורדון וחבריו, (הראשונים שהתיישבו יותר מאוחר בחוות כנרת) ביניהם נוח נפתולסקי, מאיר רוטברג והצעיר בנציון צ'רנומורסקי שהחליף את שמו לים שחור ונדע אחר כך כבן ציון ישראלי, שנשא את חיה זלצר לאישה.

על בואו של נוח נפתולסקי לרחובות נכתב: "בחדר החדש, ששכר בבית משפחת איכרים, עזרה לו בעלת הבית ובתה הבכירה להתקין משכב מתיבות ריקות של נפט ולוחות עץ. בכליה [בכלי

העבודה] של בעלת הבית התקין לו מתיבות ישנות שולחן, כסאות, וארון קטן לבגדים ולשאר חפצים. הכל מעשה אמן. א.ד. גורדון נהנה ממעשה ידיו ואישר את תהילות בעלת הבית על ידיו הברוכות של האיש הצעיר. "ולא רק ידיו הברוכות" היה גורדון לוחש לעצמו ושמח על נוח שבא להשתכן עמו בחדר..."

ברחובות, הפועלים עבדו ביקב, בגורן, פתחו "צלחות" בפרדסים, עקרו יבליה, חרשו בגליל, קטפו ביהודה, כשעבדו ברחובות או שהו בה, ביקרו אצל ה"זלצריה". לעיתים קרובות לא היו אמצעים כספיים בידי הפועלים שבאו לאכול, עבור אוכל כה צנוע שפייגה הכינה. סיפרו, כי כעבור שנים רבות, אחד הפועלים שהגיע מארה"ב לבקר בארץ, בא לרחובות ואמר לפייגה: "וודאי החוב שלי רשום אצלך. והיא ענתה: "אצל אלוהים זה רשום".

כאשר חזר נוח מחוות כנרת לרחובות ב-1909 לתקופת החלמה מקדחת, השתכן בבית משפחת זלצר, וסעד על שולחנה. לפני שעזב לחוות כנרת היו "בית משפחת זלצר, והבית הסמוך לו, ביתו של יעקב הסנדלר [נוטמן], בודדים על הגבעה המרוחקת מן המושבה והצופה על פני כל הסביבה וכרמיה...". ההורים עבדו בכל עבודה שנזדמנה לידם והוסיפו נדבכים לבית הקטן, שחלונותיו קטנים וגגו נמוך, סיימו בניית חדר ומשכירים אותו לפועלים... ועתה, כשבא נוח אל הגבעה לא הכירה, מול בתי משפחת זלצר ור' יעקב הסנדלר נתרוממו עתה בתים מפוארים בני קומותיים, שבנו להם שני יהודים עשירים שבאו מאמריקה. עתה כבר היית למקום צורת רחוב ושמו "מנוחה ונחלה". תושבי המושבה כינוהו "רחוב המיליונרים"

יוסף יודלביץ, פועל העלייה השנייה כתב בזיכרונותיו, כי הגיע לרחובות וחיפש מקום לינה. הציעו לו לגשת לבית זלצר. "במגרשם הם עורמים חציר בערימות, מאכל לבהמותיהם בחורף ובינתיים, משמשות הערימות אלה מלונות פאר לפועלים רבים שלא השיגו דירה, ולעוברי אורח". ביום הראשון לכניסתו למושבה קיבל עבודה, מקום לינה והדרכה. ללא כר למראשותיו, ללא כסות לגופו, ללא כלי מיטה, הסתער על ערימת החציר. הכוכבים הפזורים ברקיע ברכו אותו "בברוך הבא" נראה שגם הם שמחו על בואו. כאשר התעורר בבוקר וקרני השמש התחילו לחדור בין שמורותיו ולדגדג בצווארו קם, התרחץ ליד חבית מים שעמדה בחצר, לקח את סל האוכל שהכין אמש והלך אל הפרדס.

אחרי מספר ימים יודלביץ "התקשר" אל ערימת החציר "שלו" וסיפר, כי כל בוקר הציצו מתוכה ראשים לעשרות, מתנערים בחופזה מהקש שדבק בהם, מתלבשים, מתרחצים, מכניסים את חפציהם לבית "הזלצרים" ואצים לעבודה. אותה ערימת חציר היתה עדה להרבה חלומות וחזונות. באחד הלילות התעורר לקולות של שני צעירים ששכבו לידו, ומאוד חרה לו על שהפריעו את שנתו. למחרת שאל את גברת זלצר מי היו הבחורים שהתווכחו בלילה, והיא ענתה: "הגבוה הוא מירושלים, את שמו איני יודעת. השני, היותר נמוך הוא דוידל גרין". לימים נודע לו, כי אלה היו יצחק בן צבי ודוד בן גוריון, אשר בערימת החציר סיימו דיון שהתחילו במועצת "פועלי ציון" ברמלה.

במגרשה של פייגה זלצר ברחוב מנוחה ונחלה 37 – 41 נבנו במהלך השנים שלושה בתים. באחד מהם פתחה פייגה "בית אוכל" בו גרה עם משפחתה. בבית השני, הושכרו חדריו לדיריים שונים ומאוחר יותר גרו שם צאצאי משפחתה של פייגה. בבית השלישי גר שמואל צבי הולצמן עם איילת רעייתו וילדיהם בשכירות מוגנת (דמי מפתח) אחרי ששבו לרחובות מאוסטרליה ב-1926. (על הולצמן בעלון 56) הבית נהרס בסוף שנות ה-70 של המאה שעברה.

סיפורה של לולה

לולה (לאה) בן ישי, בתם של האמן אשר פלדמן ושל רופאת המושבה מרים נוסינוב, נולדה ברחובות ב-1928 וגדלה בה. במלחמת תש"ח (העצמאות) הייתה קשרית בחפ"ק חטיבת גבעתי ושירתה עם גדוד 52 הרחובותי. לולה סיימה את הסמינר לגננות, הייתה גננת בטבריה ובצפת, ועבדה במשרד החינוך בירושלים. לולה, יודעת לספר סיפור, העלתה על הכתב זיכרונות מימי ילדותה ברחובות ומימי מלחמת העצמאות ב-1948. אביא בפניכם בכל אחד מעלונים הבאים שני סיפורים מתוך הספר שהפיקה "מולדת". האיורים של נכדותיה נעמה ואפרת. מאחל ללולה, ידידתי הקרובה, שתזכה לאריכות ימים ותחגוג בדצמבר הקרוב את היום הולדתה ה-97.

צביקה תדמור

גבעת האהבה

לולה (לאה) בן ישי

זה השם שניתן לה לפני 100 שנה כשעליה היה גורן המושבה ושומרים בלילה ונערות ושירים וריקודים וחגיגות עם. בשיפוליה, ליד בית תבור הייתה הנפחיה של אדון קוויטל, שהיה בגדוד מובילי הפרדות של הצבא הבריטי במלחמת העולם הראשונה. כששב, הקים את הנפחיה וטיפל ביצולי העגלות ובהתקנת פרסות לפרדות של עגלוני המושבה. היה זה לפני שנחצב רחוב טלר ולוין אפשטיין ואחריהם רחובות סמילנסקי וסוקולוב-רחובות שסובבו את הגבעה והיא הייתה עדיין נישאה ובחורף כוסתה כלניות ופרגים ואירוסים ורותם וחצב.

בתים קטנים החלו להבנות סביבה וגם שדרת קזוארינות ואז נבנה עליה מגדל מים חדש, שהתנוסס לגובה ונראה למרחקים. ואז... ואז באו לעולם הקבלנים... הבתים הקטנים נעלמו, טרקטורים ומלגזות החלו לכרסם את הגבעה. הקזוארינות נעקרו ובתים גדולים, מכוערים להלל עם מדרכות אספלט צרות כיסו הכל. רק מגדל המים נאחז בציפורניו ונשאר חבוי בין הבתים, מכוסה שמיר ושית [שיח קוצני] קירותיו מתקפלים והסולם העולה למרומיו חלוד.

את שמה "גבעת האהבה" גזלו הקבלנים, שהחליטו להעניק אותו לגבעה אחרת - ולמי אכפת מהיסטוריה? - ואת כבודה רמסה העירייה לדורותיה! אפילו את הגן הקטנטן, שהיה נקודת חן בשממה - גן של אלוהים, שיד אדם לא נטעה ויד אדם לא טיפלה בו - גם הוא נפל קורבן, כאשר עקרה אותו העירייה וכיסתה סביבו גדר אטומה לכסות את החרפה. והעירייה, היושבת למרגלות הגבעה, לא רואה מתחת לאפה את העזובה, השיממון והחשכה. האם לא מגיעה לגבעת האהבה מעט עדנה? האם לא ראוי היה לתת משעול אל המגדל העומד "על הגורן", לטפל בו, לכסות את קירותיו, לתת לו שם ולהניף עליו דגל ביום חג??

השוק הישן

לולה (לאה) בן ישי

לשוק הישן שלנו הייתה צורת קרוסלה. עיגול פנימי של דוכנים, סביבו שביל המקיף אותו וטבעת נוספת של דוכנים. הוא לא היה מודרני, אבל היה מלא חן וניחוחות. אמא שלי הלכה תמיד לדוכן של שולם - תימני עם פאות מסולסלות, ששיבה זרקה בהן ועיניים מחייכות.

בפתחו של השוק היו אקליפטוסים, שלושה או ארבעה, גבוהים "עד השמיים" - כפי שהתבטאנו אז כשהיינו קטנים. בקיץ היו האקליפטוסים משרים את צילם על באי השוק והעלים רשרשו בניגון של עצים... ובחורף היו נקוות שלוליות הגשם סביב האקליפטוסים והמקום הפך לזירת משחקי החורף של כל ילדי השכונה שבשיפולי גבעת האהבה!!! ואז ביום רע אחד, באו אנשים לא טובים וגדעו את האקליפטוסים עד לבסיסם - למחוק אותם ללא הכר!

ואם תלכו לשוק ותזיזו את הדוכנים המכוערים שבחזיתנו - תגלו חותמות ענקיות של גזעי אקליפטוסים מפוארים - חותמות של סכלות וטמטום!

ולי זה כואב!

[צ.ת מאז... השלימו נבחרו הציבור בעירייה את הריסת השוק ולא הותרו לנו זכר מאותם ימים יפים]

מבנה השוק ברחובות 1933

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

בת ים חוף הסלע 10/25

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם